

עין משפט
נר מצוה

כג:

הדרר פשטת נר הנוכה עדיף משום פרסומי ניסא. ונראה לרשצ"א כשחל ר"ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דזכריה משום פרסומי ניסא ולא בהשמים כסא' שהיא הפטרת ר"ח ועוד כיוון שהמפטיר קורא בשל חנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח משום דבקהילת התורה כיון דמנ"י למיעבד תרוייהו תדיר ופרסומי ניסא עבדינן תרוייהו ותדיר קודס^א אצל היכא דלא אפשר למעבד תרוייהו^ב פרסומי ניסא עדיף ועוד דבקהילת התורה אין כל כך פרסומי ניסא שאינו מוכיר בה נרות כמו בהפטרה^ג ועוד נראה לרשצ"א דעל כן הקדימו של ר"ח כדי שהמפטיר יקרא בשל חנוכה ויפטיר בנרות דזכריה:
ה"ג הוא דהוו רגילי' בשרגא. פי' הצעל והאשה לכן אמר מרי גברי רכרכי נפקי מהכא ולקמן אמר חזא דהוי רגילה האשה לגדה לכן קאמר דנפיק מד גברא רבא בזכותה:
דבי נשא דרב שיובי. אומר ר"ח דכנר נפטור אצוי לכן קאמר צהאי לינשא דאי מחיים הוה ליה למימר דזי אצוה ואומר ר"ח צסס רבינו שמואל שכסכותני כחובה אס אצי הכלה מחיים כותצין דהנעלת ליה מצי אצוה ואס כנר מת כותצין דהנעלת ליה מצי נשא ולרשצ"א נרא' דאפי' מחיים אשכחן דקאמר זי נשא צפרק מי שהשחין (לקמן דף קט.) לוי צריה דרצ הונא צר חיילא אשכחיה לגבולא דזי נשא דקגביל וספי לתוריה צטש ציה אתא אצוה אשכחיה כו' ויכול לכתוב בכתובה כאשר ירצה^ה:
גזרה יו"ט אצו שבת. וא"ת ככל שמנים שאין מדליקין בהן בשבת נגזור יו"ט אטו שבת ובמתני' תנן אין מדליקין בשמן שריפה ציו"ט משמע דבשאר שמנים מדליקין וי"ל דבשאר שמנים דכיון דאין נמשכין אחר הפמילה כי שרי ציו"ט לא אתי למישרי בשבת דפשיטא הוה דליכא למיגור בהן שמא יטה^ו אצל שמן שריפה אי שרי ציו"ט איכא למטעי ואמי למשרי בשבת כיון דנמשך אחר הפמילה לפי שאינו פשוט לעולם דטעמא דמתוך שמנא עליו לשורפו גזרה שמא יטה^ז הקשה ה"ר אליעזר^ח דהכא מפרש רבה דטעמא^ט גזרה יו"ט אטו שבת ולקמן (דף כד:) מפיק מקרא דהוא לצדו והשיב לו רבינו שמואל דע"כ לקמן הוי רבא שהוא אחר אצוי והכא רבה שהרי משיב לו אצוי תלמידו וגם פליג עליה רב חסדא חצירו אף קשה^י מאי פריך הכא אצי אלא מעתה ציו"ט לישתרי והוא גופיה מפיק לקמן דאין מדליקין בשמן שריפה מעולת שבת בשבתו^{יא} ונראה לפרש דאצוי ורבא לקמן לא קיימי אלאי דקאמר מ"ט אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ציו"ט ולית

מוסף תוספות
א. דאיכא פרסומי ניסא באחרונה כמו בראשונה.
מוס' האל"ש. ב. בהפטרות, שאין מפטירין אלא אחו.
מוס' האל"ש. ג. [דן]איכא פרסות, דילכין יש להפטיר בנרות ודכריה.
מוס' האל"ש. ד. אסורין.
מוס' האל"ש. ה. וביו"ט ליכא למיגור.
מוס' האל"ש. ו. דלא קאיא אנשי בהאי טעמא וכו'. לא דייק אנשי טעם האיסור.
מוס' האל"ש. אלא יסבורי מפני שהוא יום קדוש אסור לשלוף בו שכן תרומה שהוא קודש מפני שאין שורפין קדשים בשבת, והלכך אם תתיר להם יו"ט יבאו להחיר גם בשבת והם לא ידעו טעם הדבר.
שלא אסורוה חכמים משום שריפת קדשים וכו' ולא נאסרה אלא מפני שמצוה עליו לבערו גזירה שמא יטה.
מוס' רי"ד. ו. בר נתן.
מוס' האל"ש. ח. דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט.
מוס' האל"ש. ט. דאביי אדאביי.
מוס' האל"ש. י. ומנא ליי' לאבבי דרבה לית ליי' האי טעמא.
מוס' האל"ש. יא. כיון דלא שייכא להך מתני' ככל.
מוס' האל"ש. יב. רבה גופי' אחא דפרוך ליי' אביי מחלב מהותך וקריבי דגיס שנימוחו.
מוס' האל"ש.

במה מדליקין פרק שני שבת

ומפני צטול עניים. שלא היו יודעים מתי יקאור^א אותם:
מפני ההשד. שהעוברין רואין בגמר קצירו שהוא מכלה את הכל לא ידעו שנתנה כנר:
ומשום לא **סכלה**. דמשמע שעת כילוי:
אטו כולוה. הני דאמרן לא טעמא דלא תכלה קא מפרשי מאי שנא שעת כילוי:
אמר רבא מפני הרמאין. העוברין על לא

ומפני ביטול עניים שלא יהו עניים יושבין ומשמרין עכשיו מניח בעה"ב פאה ומפני חשד שלא יהיו עוברין ושבין אומרים תבא מארה לאדם שלא הניח פאה בשדהו ומשום יבל תכלה אטו כולוה לאו משום בל תכלה יניחו אמר רבא מפני הרמאין:
אמר רב יצחק בר רדיפה א"ר הונא א"נר שיש לה שני פיות עולה לב' בני אדם אמר רבא במילא קערה שמן והקיפה פתילות כפה עליה כלי עולה לכמה בני אדם לא כפה עליה כלי עשאה כמין מדורה ואפילו לאחד נמי אינה עולה:
אמר רבא פשיטא לי ינר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו נר ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף משום שלום ביתו בעי רבא נר חנוכה וקידוש היום מהו קידוש היום עדיף דתדיר או דילמא נר חנוכה עדיף משום ^אפרסומי ניסא בתר דאבעיא הדר פשטת ינר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא:
אמר רב הונא יהרגיל בנר הויין ליה בניס תלמידי חכמים הוהיר במזווה וזכה לדירה נאה הוהיר בציצית וזכה למלית נאה הוהיר בקידוש היום וזכה וממלא גרבי יין רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפתחא דרבי אבין נגרא חזא דהוה רגיל בשרגי טובא אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא נפקי מינייהו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דבי נשא דרב שיובי הוא דהוה רגיל בשרגי טובא אמר גברא רבא נפק מהכא נפק מינייהו רב שיובי דביתוהו דרב יוסף הות מאחרה ומדלקת לה אמר לה רב יוסף תניא ^אלא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן סברה לאקדומה אמר לה ההוא סבא תנינא יובלבד שלא יקדים ושלא יאחר:
אמר רבא דרחים רבנן הוו ליה בגין רבנן [א] דמוקיר רבנן הוו ליה חתנוותא רבנן [ב] דדחיל מרבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן ואי לאו בר הכי הוא משתמען מיליה כצורבא מרבנן:
ולא בשמן שריפה וכו':
מאי שמן שריפה אמר רבה

ישמן של תרומה שנטמאה ואמאי קרו לה שמן שריפה הואיל ולשריפה עומד ובשבת מ"ט לא מתוך שמצוה עליו לבערו גזרה שמא יטה א"ל אביי אלא מעתה ביו"ט לישתרי אלמה תנ^א אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט גזרה י"ט אטו שבת רב חסדא אמר לשמא יטה לא חיישינן אלא הכא ביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן לפי ^אשאין שורפין קדשים ביו"ט עסקי' א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט תניא

לכו האי גזרה [תריומה אטו קדשים] אלא קיימי לפרושי מנ"ל שאין שורפין קדשים ציום טוב ורשצ"א מפרש הכי אלא מעתה ציום טוב לישתרי אי אמרת בשלמא דמיירי ציום טוב שחל צערב שבת וטעמא לפי שאין שורפין קדשים ציום טוב כדמוקי לה רב חסדא שפיר אלא כיון שאמרת טעמא דאין מדליקין בשבת גזירה שמא יטה השתא לא מני לפרושי דציום טוב אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ציו"ט דהא מה שייך יו"ט למיתני הכא^א כיון דציו"ט טעמא אחרניא הוא אלא לריך לפרש דציו"ט נמי שמא יטה ומאי יטה שייך ציו"ט ולפי"ו מתיישב לישנא אלא מעתה דמשמע שיש לפרש צענין אחר שלא יקשה ציו"ט לישתרי ולא קשה דאצוי אדאצוי ואס תאמר דהכא גזר רבה יו"ט אטו שבת ושבת גופיה שמא יטה א"כ סנר דגזרינן גזרה לגזרה וצריש פירקין קאמר^ב היא גופה גזרה ואנן ניקוס וגזורו גזרה לגזרה ולנא

במה מדליקין פרק שני שבת

ומפני צטול עניים. שלא היו יודעים מתי יקאור^א אותם:
מפני ההשד. שהעוברין רואין בגמר קצירו שהוא מכלה את הכל לא ידעו שנתנה כנר:
ומשום לא **סכלה**. דמשמע שעת כילוי:
אטו כולוה. הני דאמרן לא טעמא דלא תכלה קא מפרשי מאי שנא שעת כילוי:
אמר רבא מפני הרמאין. העוברין על לא תכלה ואומרים כנר הנחניה:
שמי פיוס. שהנרות שלהם של חרס הן ומכוסין ועושים לו נקב צלדי כסויו להכניס לו הפמילה והוא הפה ולמעלה כביסויו יש נקב קטן וגם חלל יש למעלה מן הכסוי וממלאו שמן והוא נכנס דרך הנקב מעט מעט אס יש צו שני נקבים משני צדדין עולה לשני צי אדס למהדינן העושין נר לכל אחד ואחד:
עשאה כמדורה. שהאש מתחצרת לאמלעיתה ואינו דומה לנר:
נר ציוס ונר חנוכה. נר ציתו בשבת והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשמי נרות:
שלוס ציוסו. והכי אמרינן לקמן (דף כה:) ותזנח משלוס נפשי^א וז דלקת נר בשבת שצני ציתו מנטערין ליעב צחשך:
צניס תלמידי חכמים. דכתיב (משלי ו) כי נר מנאז ותורה אור על ידי נר מנאז דשבת וחנוכה צא אור דתורה:
דרבי אצין גנרא. חרש עלים:
צשיגא. דשבת:
חליף וסני. עובר ושונה כלומר עובר תמיד:
דזי נשא ^א. אצוי ואיכא דאמרי חמיו:
נפק מינייהו. דחתנו כצנו:
מאחרה ומדלקת. נר של שבת סמוך לחשכה:
לא ימיש. קרא יתירא הוה להך דרשה דהא כתיב וחי' הולך לפניהם יומם^א:
עמוד הענן. של יום משלים אורו לעמוד האש שהיה עמוד האש צא קודם שישקע עמוד הענן. אלמא אורח ארעא צהכי:
עמוד הענן. צמוד היום גדול:
טנינא.

שונה אמי:
שלא יקדים. דלא מיינכרא שהיא של שבת:
דרחיס. אזהב:
הוו לים צנין רצנן. ^אוהצתו עליהם כאב על צן:
ואי לאו צר הכי ^א. שאינו רגיל לעסוק צתורה:
ולשריפה עומד. שאסור בצכילה:
שמנא עליו לצערו. דילמא אמי ציה לידי תקלה דאכילה:
שמא יעס. כדי שיתצנער מהר:
ציוס טוב. דליכא למיחש להטייה לישתרי:
צערב שבת. והוא לריך להדליקה מצעוד יום נמנא סורף קדשים ציו"ט ולקמן צפרקין (דף כד:) ילפינן מקראי דאין שורפין:
צצרכת

ישמן של תרומה שנטמאה ואמאי קרו לה שמן שריפה הואיל ולשריפה עומד ובשבת מ"ט לא מתוך שמצוה עליו לבערו גזרה שמא יטה א"ל אביי אלא מעתה ביו"ט לישתרי אלמה תנ^א אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט גזרה י"ט אטו שבת רב חסדא אמר לשמא יטה לא חיישינן אלא הכא ביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן לפי ^אשאין שורפין קדשים ביו"ט עסקי' א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט תניא

לכו האי גזרה [תריומה אטו קדשים] אלא קיימי לפרושי מנ"ל שאין שורפין קדשים ציום טוב ורשצ"א מפרש הכי אלא מעתה ציום טוב לישתרי אי אמרת בשלמא דמיירי ציום טוב שחל צערב שבת וטעמא לפי שאין שורפין קדשים ציום טוב כדמוקי לה רב חסדא שפיר אלא כיון שאמרת טעמא דאין מדליקין בשבת גזירה שמא יטה השתא לא מני לפרושי דציום טוב אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ציו"ט דהא מה שייך יו"ט למיתני הכא^א כיון דציו"ט טעמא אחרניא הוא אלא לריך לפרש דציו"ט נמי שמא יטה ומאי יטה שייך ציו"ט ולפי"ו מתיישב לישנא אלא מעתה דמשמע שיש לפרש צענין אחר שלא יקשה ציו"ט לישתרי ולא קשה דאצוי אדאצוי ואס תאמר דהכא גזר רבה יו"ט אטו שבת ושבת גופיה שמא יטה א"כ סנר דגזרינן גזרה לגזרה וצריש פירקין קאמר^ב היא גופה גזרה ואנן ניקוס וגזורו גזרה לגזרה ולנא

מסורת הש"ס

^(א) [צרכות די: ג]. ^(ב) [תוספתא: סוטה פ"ד:] ^(ג) [לקמן כד:]. ^(ד) [לקמן כד: מנחות נו:]. ^(ה) [שם: א"ל יקלה:] ^(ו) [אכזה ג:]. ^(ז) [שמות יג:]. ^(ח) [ועי' מוס' ב"ב יב: ד"ה אמרלא].

תורה אור השלם
1 וּבִקְצֵרְכֶם אֶת קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִבְלֶה פֶּתַח שְׁדֶךְ לְקִצְרֵי וּלְקֹטֶף קִצְיֹדְךָ לֹא תִלְקֹט:
וּקְרָא יֵט ט 2 לֹא יִמִּישׁ עֲמֹדֹד הָעֵנָן וַיּוֹמַם וְעֲמֹדֹד הָאֵשׁ לִלְקָה לִפְנֵי הָעָם:
שמות יג כב

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה דזי נשא. י"ב ע"ל כדף קטו ע"ב מנח"ל דבי נשא פי' חמיו:
^(ב) ד"ה הו לים צנין רצנן האילן ואכסנו:
^(ג) ד"ה וחי לאו צר הכי הוה שאע"י

גליון הש"ס

^(א) אמר רבא דרחים רבנן. ע"י ממות יו"ט ע"א:

הגהות הגר"א

^[א] בג' דמוקיר רצנן. צ"ל דחלל מרבנן:
^[ב] שם דחלל מרבנן. צ"ל דמוקיר רצנן:

מוסף רש"י

לא ימיש. הקב"ה את עמוד הענן כי, משלים לעמוד האש.
עשר שלא יקעקע זה עולה זה (שמות יג כב).

רבינו חננאל

אמר רב הונא [גין] שיש לו ב' פיות עולה לב' בני אדם.
אמר רב מילא קערה שמן והקיפה פתילות לבני עולה מניין פתילות לבני אדם.
אילו הן מן המהדרין שצריכין לנר לכל אחד ואחד, ואם לא כפה עליה כלי נעשית כמדורה ואפילו לאחר אינה עולה.
אמר רבה נר ביתו עדיף מנר חנוכה ומקידוש היום, משום שלום ביתו שנאמר [איוג ה] וידעת כי שלום אחריך, ונר חנוכה עדיף מקידוש היום כדי לפרסומי ניסא.
אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הויין לו בניס ת"ח, דביתוהו הוהיר במזווה כו'.
רביתוהו דרב יוסף הוות מאחרה ומדלקת, סמוך לחשיכה בעי"ש.
אמר [להן] רב יוסף תנינא לא ימיש עמוד הענן יומם ונר, מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש, כלומר בא עמוד האש ועדיין עמוד הענן קיים.
סברה לאקדומי טובא.
תנא ליה ההוא סבא וכלבד שלא יקדים וכלבד [שללא] יאחר, אלא בעת שקיעת החמה קודם כמעט תהיה הדלקה ולא בשמן שרפה.
אוקמה רב חסדא ביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דבעי אדלוקי נר של שבת מבעוד יום ונמצא מדליקין ביו"ט, ואין מדליקין שמן שרפה ביו"ט דקיי"ל שאין שורפין קדשים ביו"ט.